

Sygn. akt IV CSK 543/21

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa A. M.
przeciwko [...] Centrum [...] spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w M.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 listopada 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 22 marca 2021 r., sygn. akt I AGa [...],

1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej uwzględnienia apelacji strony pozwanej, tj. punktu pierwszego zaskarżonego wyroku;

2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części.

UZASADNIENIE

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 22 marca 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, w tym:

1) Czy umowa na wykonanie robót dodatkowych zawieranych w trybie z art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1843 ze zm., dalej: p.z.p.), w brzmieniu obowiązującym 5 listopada 2015 r., podpisanych po upływie terminu wykonania zamówienia podstawowego, w sytuacji zmiany terminu umowy o udzielenie zamówienia publicznego w wymaganej przepisem art. 139 p.z.p. formie zarówno po upływie terminu na wykonanie przedmiotu zamówienia, jak również po zawarciu umów o wykonanie robót niezbędnych do wykonania zadania podstawowego została skutecznie zawarta?

2) Czy w przypadku dochodzenia przez stronę powodową zapłaty niespornej należności z tytułu wykonania umowy wobec potrącenia przez pozwanego naliczonej kary umownej spowodowanej zwłoką w wykonaniu przedmiotu umowy, modyfikacji ulega określony w prawie materialnym rozkład ciężaru dowodu wykazania zasadności kwoty przedstawionej do potrącenia?

3) Czy umowa o wykonanie prac dodatkowych, niezbędnych do wykonania zamówienia podstawowego, przewidzianych w SIWZ, może być zawarta w oparciu na art. 67 § 1 ust. 5 p.z.p. na podstawie dorozumianego, bez zachowania formy pisemnej, przedłużenia terminu, zadeklarowanego w ofercie przez wykonawcę do wykonania zamówienia podstawowego?

4) Czy ocena istotności zmiany umowy, w odniesieniu do dyspozycji art. 144 ust.1 p.z.p. w brzmieniu obowiązującym 5 listopada 2015 r., polegającej na przedłużeniu terminu jej wykonania o 2/3 w stosunku do okresu wynikającego ze złożonej oferty i zawartej umowy o wykonanie zamówienia publicznego, odnosząca się do konkretnego zamówienia i towarzyszących mu okoliczności może opierać się wyłącznie na kryteriach oceny ofert, bez uwzględnienia samego przedmiotu zamówienia, warunków zastrzeżonych w SIWZ, oświadczeń wynikających z oferty, a także okoliczności, w jakich podpisany został aneks przedłużający wskazany powyżej termin wykonania?

5) Czy zmiana postanowień umowy w stosunku do treści oferty w zakresie dotyczącym przedłużenia o 68 dni w odniesieniu do trzymiesięcznego terminu wykonania przedmiotu zamówienia (2/3 terminu wykonania umowy)

zadeklarowanego w ofercie i wynikającego ze SIWZ, wobec konieczności wykonania robót dodatkowych, przewidzianych w części na etapie składania ofert i zawierania umowy, w części znajdujących się w przedmiarze robót, stanowiącym integralną część SIWZ oraz w części niemożliwych do przewidzenia, bez ich jednoznacznego wyodrębnienia wobec braku dokumentacji wykonawczej uniemożliwiającej określenie okresu, o jaki wykonanie tych prac wydłużyłoby wykonanie zadania podstawowego, nie jest zmianą istotną, bowiem nie jest związana z większym zakresem prac do realizacji przez wykonawcę, jak też zmian prowadzących do modyfikacji kontraktu i nie narusza dyspozycji art. 144 ust. 1 i ust. 2 p.z.p.?

6) Czy prace dodatkowe, które były możliwe do przewidzenia na etapie postępowania przetargowego, jak również prace nie objęte procedurą przetargową, stanowią przyczyny zewnętrzne, w sposób obiektywny uzasadniający zmianę terminu wykonania przedmiotu umowy i mogą być przedmiotem zamówienia z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 5 p.z.p.?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna w części, w jakiej dotyczy pkt 1. zaskarżonego orzeczenia podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna. Jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (gravamen), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13). Pozwany nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku Sądu Apelacyjnego w części, w jakiej Sąd ten uwzględnił apelację pozwanego. Brak interesu prawnego w zaskarżeniu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń

(postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 2 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Skarżący przede wszystkim zdaje się nie rozróżniać poszczególnych przyczyn kasacyjnych, łącząc w sposób nieuprawniony pierwszą i drugą przesłankę. Ponadto, wątpliwości Sądu Najwyższego budzi użycie przez pozwanego zwrotu „w tym”, poprzedzającego przedstawienie zagadnień prawnych. Wynika z niego, że przedstawione zagadnienia nie są wszystkimi, które uzasadniają przyjęcie skargi do rozpoznania. Nie jest jednak jasne, jakie jeszcze inne zagadnienia miałyby przyjęcie skargi usprawiedliwiać. Skarżący nie sporządził również w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Na uzasadnienie to składa się jedno zdanie, stanowiące niemal dosłowne powielenie treści pierwszego zagadnienia prawnego (k. 11 skargi kasacyjnej). Z treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wynika zatem, aby

w zakresie wszystkich przedstawionych zagadnień prawnych istniały w orzecznictwie lub doktrynie wątpliwości ani możliwe do przyjęcia rozbieżne interpretacje prawne. Skarżący zupełnie zaniechał przy tym sporządzenia uzasadnienia drugiej przestanki, na którą powołuje się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest natomiast odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń. Wniosek ten podlega analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, mimo że argumenty mogą być podobne (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

Ponadto stopień skonkretyzowania przedstawionych zagadnień oraz osadzenie w stanie faktycznym sprawy wskazują na dążenie przez skarżącego wyłącznie do uzyskania odpowiedzi związanej z oceną trafności kwestionowanego rozstrzygnięcia. Z tej przyczyny, rozpoznanie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie nie mogłoby spełnić publicznego celu tego środka zaskarżenia, nie mogłoby bowiem doprowadzić w istotnym stopniu do rozwoju prawa.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w części, w jakiej nie podległa odrzuceniu.

